

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა №97

08.12.2020

საქმიანობის დასახელება: კვარციტული მადნებისა და ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გადამუშავების (გროვული გამოტუტვის მეთოდით ოქროს ამოკრეფა) საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილება;

დაგეგმილი საქმიანობის განმახორციელებელი: შპს „RMG Gold“

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ბოლნისის მუნიციპალიტეტი, დაბა კაზრეთი;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 01.10.2020;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „RMG Gold“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „RMG Gold“-ს მიერ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარმოდგენილია ბოლნისის მუნიციპალიტეტში, დაბა კაზრეთში კვარციტული მადნებისა და ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გადამუშავების (გროვული გამოტუტვის მეთოდით ოქროს ამოკრეფა) საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების პროექტის სკოპინგის ანგარიში.

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ შპს „RMG Gold“-ის სასარგებლო წიაღისეულის გადამუშავებაზე (კვარციტული მადნებიდან ოქროს ამოკრეფა გროვული გამოტუტვის მეთოდით) გაიცა ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №14 (30.01.2009) და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება №2-329 (08.04.2020), ხოლო შპს „RMG Gold“-ის ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გროვული გამოტუტვის მეთოდით გადამუშავებაზე გაცემულია ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა №57 (27.08.2017) და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება №2-329 (08.04.2020). 2020 წლის 14 სექტემბერს შპს „RMG Gold“-ის მიერ წარმოდგენილი იყო განცხადება გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებების გაერთიანების მოთხოვნით, რის საფუძველზეც გაიცა შპს „RMG Gold“-ის კვარციტული მადნებისა და ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გადამუშავებაზე (გროვული გამოტუტვის მეთოდით ოქროს ამოკრეფა)

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება (21/09/2020 - ბრძანება N 2-836), ამავდროულად ძალადაკარგულად გამოცხადდა „შპს „RMG Gold“-ის სასარგებლო წიაღისეულის გადამუშავებაზე (კვარციტული მადნებიდან ოქროს ამოკრეფა გროვული გამოტუტვის მეთოდით) გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის შესახებ“ და „შპს „RMG Gold“-ის ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გროვული გამოტუტვის მეთოდით გადამუშავებაზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების გაცემის შესახებ“ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2020 წლის 8 აპრილის №ი-329 და №ი-328 ბრძანებები, თუმცა აღნიშნული გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით იურიდიულ ძალას ინარჩუნებს 2009 წლის №14 და 2017 წლის №57 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნები.

სკოპინგის ანგარიშით მიხედვით, დაგეგმილი საქმიანობა წარმოადგენს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებას და გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-5 მუხლის მე-12 ნაწილის თანახმად ექვემდებარება სკრინინგის პროცედურის გავლას, თუმცა ამავე კოდექსის მე-7 მუხლის მე-13 ნაწილის საფუძველზე, წარმოდგენილია სკოპინგის განცხადება.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, დღეისათვის კვარციტული მადნებიდან ოქროს ამოკრეფის სიმძლავრეები შემცირებულია და საწარმოში დადგა გამოტუტული კვარციტული მადნების გადაბრუნების საჭიროება, რის გამოც საწარმოში დაგეგმილია გამოტუტული კვარციტული მადნების გადაბრუნება და ხელმეორედ გამოტუტვა. ვინაიდან ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების აგლომერაცია და გროვული გამოტუტვის მეთოდით გადამუშავება მიმდინარეობს კვარციტულ მადნებზე მოწყობილ საწარმოო მოედანზე, შესაბამისად გადაბრუნებას დაქვემდებარებული კვარციტული მადნები მოქცეულია ბარიტის აგლომერაციის ტექნოლოგიური კვანძის და ბარიტის გროვული გამოტუტვის მოედნების ქვეშ და დაგეგმილი საქმიანობა მოიცავს, საწარმოს ტერიტორიის ფარგლებში, ბარიტის კუდების გადამუშავების მოედნის ადგილმონაცვლეობას.

სკოპინგის ანგარიშში განხილულია, დაგეგმილი საქმიანობის ადგილმდებარეობის ალტერნატივები. დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელებისთვის (კვარციტული გროვების გადაბრუნება, ხელმეორედ გამოტუტვა და საბოლოო დეტოქსიკაცია) აუცილებელია ბარიტის კუდების აგლომერაციის და გამოტუტვის მოედნის ალტერნატიულ ტერიტორიაზე გადატანა. აღნიშნულის გათვალისწინებით, საქმიანობის განხორციელების ადგილის ალტერნატიული ვარიანტების შერჩევის ეტაპზე, განხილული იქნა ტერიტორიის ფართობი და საწარმოში არსებული ტექნოლოგიური ინფრასტრუქტურის გამოყენების შესაძლებლობა, ასევე ბარიტის მადნების კუდების აგლომერაციის და გამოტუტვის მოედნის ალტერნატიულ ტერიტორიაზე გადატანის აუცილებლობა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქმიანობის განხორციელების ადგილის ალტერნატივების შერჩევის ეტაპზე განიხილებოდა სამი ალტერნატივა: 1. საწარმოს მიმდებარედ, სს „RMG Copper“-ის ლიცენზიის კონტურის ფარგლებს გარეთ არსებული ახალი ტერიტორია; 2. საწარმოს მიმდებარედ, სს „RMG Copper“-ის ლიცენზიის კონტურში

არსებული ტერიტორია, სადაც მოწყობილია ფუჭი ქანების სანაყაროები; 3. შპს “RMG Gold”-ის საწარმოს ტერიტორია, სადაც მიმდინარეობს კვარციტების და ბარიტების გროვული გამოტუტვის ოპერაციები. პირველი ალტერნატივის განხორციელების შემთხვევაში, ადგილი ექნება ახალი ტერიტორიის ათვისებას, რაც გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით გამოიწვევს ხე-მცენარეებზე და ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე ზემოქმედებას. მეორე ალტერნატიული ვარიანტის შემთხვევაში, ლიცენზიის კონტურის ფარგლებში არსებულ ფუჭი ქანების სანაყაროებზე, შესაძლებელია შერჩეული იქნეს შესაბამისი ფართობის ტერიტორია, რომელზეც პირველადი ზემოქმედება უკვე დამდგარია და ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა წარმოდგენილი არ არის, თუმცა ამ შემთხვევაში ჩასატარებელი იქნება სამშენებლო სამუშაოები, რაც ითვალისწინებს გამოსატუტი მოედნების ფსკერის ფორმირებას და გეომებრანის დაგებას, ასევე ახალი საექსპლუატაციო გზების, ხსნარების მომზადების, შეკრების ახალი აუზების, ხსნარების მიწოდების და შეკრების ახალი სისტემების მოწყობას. მესამე (შერჩეული) ალტერნატიული ვარიანტი, მე-2 ალტერნატიული ტერიტორიის მსგავსად, არ გამოირჩევა გარემოზე ზემოქმედების მაღალი რისკებით. მე-2 და მე-3 ალტერნატიულ ვარიანტს შორის, საუკეთესო ალტერნატიული ვარიანტის შერჩევა მოხდა შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინებით: ახალი ტერიტორიის რელიეფი და გამოსატუტი მოედნის ფსკერის მოსაწყობად ჩასატარებელი სამუშაოების მასშტაბები, არსებული გამოსატუტი მოედნიდან, ბარიტის და კვარციტის მადნების ახალ გამოსატუტ მოედანზე ტრანსპორტირების შესაძლებლობა და ახალი საექსპლუატაციო გზების მოწყობის საჭიროება; ტრანსპორტირების ხარჯები; ტრანსპორტირებასთან დაკავშირებული ემისიები და ახალ ტერიტორიაზე, ახალი გამოსატუტი მოედნის სახით ახალი ემისიის წყაროს ფორმირება; არსებული ტექნოლოგიური დანადგარების გამოყენების შესაძლებლობა. აღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით უპირატესობა მიენიჭა შპს “RMG Gold”-ის საწარმოს ტერიტორიას, სადაც მიმდინარეობს კვარციტების და ბარიტების გროვული გამოტუტვის ოპერაციები.

ტერიტორია, სადაც დაგეგმილია კვარციტული მადნებისა და ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გადამუშავება მდებარეობს დაბა კაზრეთის მიმდებარედ, მადნეულის საბადოს ტერიტორიაზე, სს “RMG Copper”-ის სალიცენზიო ტერიტორიაზე და მოიცავს მადნეულის კარიერის სამხრეთ-დასავლეთ მხარეს არსებული ფუჭი ქანების მე-2 სანაყაროს ტერიტორიის ნაწილს. აღნიშნულ ტერიტორიაზე მდებარეობს გროვული გამოტუტვის მოედნები და მოწყობილი ტექნოლოგიური პროცესისთვის განკუთვნილი სრული ინფრასტრუქტურა, მათ შორის: ბარიტის კუდების აგლომერაციის უბანი, ოქროს სადნობი ხაზი, აუზების კომპლექსი და სადრენაჟო სისტემა. აღნიშნული ტერიტორიიდან უახლოესი დასახლებული პუნქტი მდებარეობს დაახლოებით 2,5 კმ-ის დაშორებით, ხოლო 935 მეტრში მოედინება მდ. კაზრეთულა, ხოლო მდ. ფოლადაური მდებარეობს დაახლოებით 1 კმ-ის დაშორებით.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, დღეისათვის გროვული გამოტუტვის მოედნების ტერიტორიაზე დაფენილია მაღალი სიმკვრივის პოლიეთილენის (HDPE) გეომემბრანა და მოწყობილია გამოსატუტი მოედნები, რომელიც დაყოფილია უჯრედებად. ყოველ

უჯრედში მოთავსებული მადანი გამოყოფილია სხვა უჯრედებისაგან დაახლოებით 0.5 მ სიმაღლის ჯგბირებით, ხსნარი, რომლითაც ხდება უჯრედზე მოთავსებული მადნის გამოტუტვა, გროვდება თითოეული უჯრედისთვის განკუთვნილი ზუმფების საშუალებით და გადამგდები მილებითა და შემკრები არხებით მიემართება შესაბამის საწარმოო აუზში.

მიმდინარე საქმიანობის ეტაპებზე, შპს „RMG Gold“-ის მიერ ათვისებული იქნა დასაწყობებული ოქროსშემცველი მეორადი კვარციტული მადნები. ამასთან, დღეის მდგომარეობით საწარმოში მიმდინარეობს ბარიტის კუდების გადამუშავება აგლომერაციისა და გროვული გამოტუტვის მეთოდით. ბარიტის კუდებიდან ოქროს ამოკრეფის ტექნოლოგიური პროცესი ითვალისწინებს ბარიტის კუდების შერევას კვარციტულ მადნებთან და ცემენტთან აგლომერაციას, ხოლო შემდეგ ბარიტის კუდების აგლომერატიდან გროვული გამოტუტვის გზით ოქროს ამოკრეფას.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, საწარმოს ტერიტორიაზე დასაწყობებული კვარციტული მადნების მოპოვების შემცირებული შესაძლებლობებიდან გამომდინარე, კვარციტული მადნებიდან ოქროს ამოკრეფის ინტენსივობის გაზრდის მიზნით, საწარმოში დადგა გამოტუტული კვარციტული მადნების გადაბრუნების საჭიროება. აღნიშნულიდან გამომდინარე დაგეგმილი საქმიანობა ითვალისწინებს გროვული გამოტუტვის მოედნებზე არსებული (ძველი) გროვების გადაბრუნებას, რომელიც მოიცავს გამოსატუტი უჯრედების მოწყობას და დასხურებას მოქმედი ტექნოლოგიური სქემით. გამოტუტული კვარციტული მადნების გადაბრუნება და ბარიტის კუდების ალტერნატიული გამოტუტვის მოედნის მოწყობა არ ითვალისწინებს ტექნოლოგიური პროცესების ცვლილებას. პროექტის მიხედვით, საწარმოში მოხდება კვარციტული მადნების გროვების პერიოდული აღება, გადატანა და დასხურების უჯრედის მოწყობა, ბარიტის კუდების გამოტუტვის მოედნის და აგლომერაციის ხაზის ტექნოლოგიური დანადგარის მდებარეობის ცვლილება და სხვა დამხმარე ინფრასტრუქტურის მოწყობა.

ბარიტის კუდების გამოსატუტი მოედნის მოწყობა, აგლომერაციის კვანძის გადატანის გარდა, ასევე საჭიროებს დაახლოებით 5000 მ³ მოცულობის დასხურებული ხსნარის შემკრები ავზის მოწყობას, ბარიტის კუდებიდან მიღებული ხსნარების რაოდენობის აღრიცხვის მიზნით. დაგეგმილი საქმიანობის მიზანია, საწარმოს ტერიტორიის ფარგლებში ბარიტის კუდების დასამუშავებლად, დაბალ ნიშნულზე მოეწყოს გამოსატუტი მოედანი, რომლის მიმდებარედ მოეწყობა აგლომერაციის უბანი, ხოლო კვარციტის საწარმოს დანარჩენი ტერიტორია გამოყენებული იქნეს გამოტუტული კვარციტული მადნების გადასაბრუნებლად და სხვა ანალოგიური მადნების გამოსატუტად, რაც საჭიროებს საწარმოს ტერიტორიის ფარგლებში გამოსატუტი გროვების პერიოდულად გადანაცვლებას. კვარციტული მადნების გამოსატუტ მოედნებზე მოხდება ისეთი მადნების გადამუშავება, რომლიდანაც შესაძლებელია ოქროს ამოკრეფა გამოტუტვის მეთოდით.

ბარიტის კუდების გამოსატუტი მოედნის მოსაწყობად, შერჩეული იქნა საწარმოს ტერიტორიის ის ნაწილი, სადაც გამოტუტული კვარციტული მადნების სიმძლავრე (ფენის

სიმაღლე) დაბალია. ბარიტის კუდების აგლომერატების ქვეშ მოქცეული გამოტუტული კვარციტული მადნები, ხელმეორედ გამოტუტული იქნება საწარმოში გამოტუტვის პროცესების დასრულების და გროვების დეტოქსიკაციის პროცესების ეტაპზე. აღნიშნულ მადანს, ხელმეორედ გამოტუტვის შემდეგ, ასევე ჩაუტარდება დეტოქსიკაცია.

კვარციტული მადნის გროვული გამოტუტვის საშუალებით გადამუშავების სიმძლავრე 2017 წლის გზშ-ის ანგარიშის მიხედვით, წლის განმავლობაში განისაზღვრა დაახლოებით 3 500 000 ტონით, ხოლო ბარიტული მადნების კუდების გადამუშავების სიმძლავრე - 2 000 000 ტონით. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ბარიტის კუდების გამოსატუტი მოედნის მოწყობის და გამოტუტული კვარციტული მადნების გადაბრუნების პროცესის დაწყების შემდეგ, კვარციტული და ბარიტული მადნების გადამუშავების საპროექტო სიმძლავრეები შეიცვლება. კვარციტული გამოსატუტი მადნის წარმადობა იქნება 8 500 000 ტონა წელიწადში, ხოლო ბარიტის - 1 250 000 ტონა წელიწადში. აღნიშნული საამქროები იმუშავებს წელიწადში 365 დღის განმავლობაში.

გროვული გამოტუტვის ტექნოლოგიურ პროცესში მეორადი კვარციტული მადნები სამთო მოპოვებითი სამუშაოების განხორციელების შემთხვევაში გაივლის დამსხვრევის ფაზას ტერიტორიაზე არსებულ სამსხვრევ კვანძზე. გროვული გამოტუტვის მოედნებისთვის ოპტიმალურია მადანი, რომელიც დამსხვრეულია 20 მმ-მდე ფრაქციებად. მსხვრევის პროცესი მოიცავს ორ ეტაპს. საწყის ეტაპზე მოხდება 100 მმ ზომის ფრაქციებად მსხვრევა, ხოლო შემდეგ ეტაპზე - 20 მმ-მდე.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, წყალი საწარმოში გამოიყენება საწარმოო და სასმელ-სამეურნეო მიზნებისათვის. ტერიტორიაზე წყლის მიწოდება ხდება ადგილობრივი წყალმომარაგების ქსელიდან. დაგეგმილი საქმიანობა არ ითვალისწინებს წყალმომარაგების ქსელის ცვლილებას.

რაც შეეხება ჩამდინარე წყლებს, საწარმოში წარმოიქმნება საწარმოო-სანიაღვრე და სამეურნეო-ფეკალური წყლები. საწარმოო-სანიაღვრე ჩამდინარე წყლები, იკრიბება დახურულ სისტემაში და ჩაედინება ავზში, საიდანაც ასევე დახურული ციკლით გამოიყენება გამოტუტვის ხაზში საჭიროების მიხედვით, აორთქლებული წყლის შესავსებად. სამეურნეო-ფეკალური ჩამდინარე წყლები საწარმოს ადმინისტრაციული ბლოკიდან ჩაედინება ორ სექტიკურ რეზერვუარში, საიდანაც წყლების გატანას ხელშეკრულების საფუძველზე უზრუნველყოფს შესაბამისი ნებართვის მქონე პირი.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, გზშ-ის ეტაპზე, შეფასებული იქნება საწარმოო და სანიაღვრე წყლების გაჟონვის რისკების და წყლის რესურსებზე ირიბი ზემოქმედების თავიდან აცილების მიზნებისათვის, საწარმოში შესრულებული ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, სამშენებლო სამუშაოების წარმოებისას მოსალოდნელია, სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენების წარმოქმნა. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი

იქნება ინფორმაცია ნარჩენების სახეობების, მახასიათებლების და რაოდენობის შესახებ. ასევე, განისაზღვრება ნარჩენების მართვის მეთოდები.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, პროექტით დაგეგმილი საწარმოო პროცესები განხორციელდება არსებულ საწარმოო ზონაში, ხოლო ახალი ტერიტორიების ათვისებას ადგილი არ ექნება. დაგეგმილი საქმიანობა არ ითვალისწინებს ხე-მცენარეების ამოღებას. საპროექტო ტერიტორიის მიმდებარედ წარმოდგენილია სახელმწიფო ტყის ფონდი, თუმცა უშუალოდ საპროექტო ტერიტორიაზე არ გვხვდება ფაუნის წარმომადგენლებისთვის მნიშვნელოვანი ჰაბიტატი. პროექტის თანახმად, სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, დაგეგმილი საქმიანობა არ ითვალისწინებს ნიადაგზე ზემოქმედებას, ვინაიდან საპროექტო ტერიტორიაზე წარმოდგენილი არ არის ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა.

წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საწარმოში ემისიის ძირითადი წყაროებია სამსხვრევ-დამახარისხებელი დანადგარების სისტემა (სტაციონარული), ასევე ძირითად საამქროში დამონტაჟებული “დორეს” სადნობი და რეგენერაციის მცირე სიმძლავრის ღუმელები და ბოილერები, რომელიც მუშაობს დიზელის საწვავზე. ბარიტის კუდების ტექნოლოგიური ხაზიდან ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების მხრივ, აღსანიშნავია მადნის მიმღები ბუნკერები, ლენტური ტრანსპორტიორები, აგლომერაციის დანადგარი და დიზელის საწვავით გასამართი სადგური. გაფრქვევების არაორგანიზებულ წყაროებს წარმოადგენს საწარმოს ტერიტორიაზე მოძრავი სხვადასხვა დანიშნულების მანქანა-მექანიზმები, ავტოგასამართი სადგური, მქავით დამუშავების კოლონები, რეგენერაციის ღუმელები, ბოილერები, სამსხვრევი კომპლექსი, ხსნარის შემკრებები, დასხურების წერტილები, ფუჭი ხსნარის და შუალედური ხსნარის შემკრებები და სხვა. იქედან გამომდინარე, რომ დაგეგმილი საქმიანობა არ ითვალისწინებს ახალი ტექნოლოგიური დანადგარების მოწყობას (გარდა ბარიტის კუდების გამოტუტული ხსნარის შემკრების აუზისა) და ადგილი ექნება საწარმოს ტერიტორიის ფარგლებში ზოგიერთი არსებული დანადგარის გადანაცვლებას, შესაბამისად ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების ცვლილება მოსალოდნელი არ არის. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, გზის ფარგლებში დაზუსტდება დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების შედეგად ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების და ხმაურის გავრცელების შედეგად გამოწვეული ზემოქმედებები და განისაზღვრება შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის, როგორც სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ასევე ბოლნისის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფაზე და ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ ადგილას განთავსება. ვინაიდან საქართველოში ახალი კორონავირუსის გავრცელების პრევენციის მიზნით ქვეყანაში სხვადასხვა პერიოდში მოქმედებს სხვადასხვა სახის შეზღუდვა, კოდექსით გათვალისწინებული პროცედურების შეუფერხებლად

ჩატარების მიზნით, 2020 წლის 18 სექტემბერს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში“ განხორციელდა ცვლილება (<https://matsne.gov.ge/document/view/4994730>), რომელიც ითვალისწინებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული პანდემიის/ეპიდემიის დროს, ქვეყანაში არსებული ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობის გათვალისწინებით, საჯარო განხილვის დისტანციურად, კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით ჩატარების შესაძლებლობას. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შპს „RMG Gold“-ს კვარციტული მადნებისა და ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გადამუშავების (გროვული გამოტუტვის მეთოდით ოქროს ამოკრეფა) საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების პროექტის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა გაიმართა 2020 წლის 28 ოქტომბერს zoom-ის აპლიკაციის საშუალებით. სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ: საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ბოლნისის მუნიციპალიტეტის მერიის და შპს „RMG Gold“-ის წარმომადგენლები, სკოპინგის ანგარიშის შედეგის პროცესში მონაწილე პირი, და არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივას“ წარმომადგენელი. საჯარო განხილვის ფარგლებში პროექტთან დაკავშირებით შენიშვნები, რომელიც ეხებოდა გარემოსდაცვით და სოციალურ-ეკონომიკურ საკითხებს გამოთქვა ააიპ „მწვანე ალტერნატივას“ წარმომადგენელმა, მისი შენიშვნები ასევე ეხებოდა საჯარო განხილვის ჩატარების ფორმატს, აღნიშნულთან დაკავშირებით, შესაბამისი განმარტებები (რომელიც აისახა საჯარო განხილვის ოქმში) გააკეთეს შპს „RMG Gold“-ის და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენლებმა, ასევე სკოპინგის ანგარიშის მომამზადებელმა პირმა. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე წერილობითი შენიშვნები და მოსაზრებები სამინისტროში არ ყოფილა წარმოდგენილი.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;

3. გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზმ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;

3.1 გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზმ-ის ანგარიშში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.

4. გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროექტის აღწერა;
- პროექტის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების საჭიროების დასაბუთება;
- დაგეგმილი ცვლილებების დეტალური აღწერა;
- საპროექტო ტერიტორიის აღწერა, საქმიანობის განხორციელების ადგილის საკადასტრო კოდი და GPS კოორდინატები Shp ფაილებთან ერთად;
- საწარმოს ტერიტორიიდან და ტერიტორიაზე განთავსებული ყველა ინფრასტრუქტურულიდან დაზუსტებული მანძილი უახლოეს საცხოვრებელ სახლებამდე, ზედაპირული წყლის ობიექტებამდე (მდებარეობის მითითებით);
- საპროექტო ტერიტორიის გენერალური გეგმა, შესაბამისი აღნიშვნებით და ექსპლიკაციით, სადაც დატანილი იქნება დანადგარები, ტექნოლოგიური მოწყობილობები, ინფრასტრუქტურული ობიექტები (ადგილმდებარეობის ჩვენებით) და გაფრქვევის წყაროები;
- პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები, შესაბამისი დასაბუთებით მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა, ტექნოლოგიური ალტერნატივები, ობიექტის განთავსების ალტერნატივა, და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივები;
- პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებული ინფრასტრუქტურული ობიექტების, დანადგარების, ტექნოლოგიური მოწყობილობებისა და ტექნოლოგიური უზნების დეტალური აღწერა (თითოეული ობიექტის ტექნიკური და ტექნოლოგიური სქემების მითითებით);
- არსებული და დაგეგმილი საქმიანობების ტექნოლოგიური ციკლის და ტექნოლოგიური სქემების, ასევე ტექნოლოგიური ეტაპების დეტალური, თანმიმდევრული აღწერა;
- საწარმოში არსებული და დაგეგმილი დანადგარების სიმძლავრე და წარმადობა;
- დამატებითი ტექნოლოგიური ხაზის ძირითადი ფიზიკური მახასიათებლები (სიმძლავრე, მასშტაბი) და შედარება არსებულ ტექნოლოგიურ ხაზთან;
- დამატებითი ტექნოლოგიურ ხაზში დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა და სამუშაო გრაფიკი;
- ტექნოლოგიური ხაზების მოწყობის სამუშაოების დეტალური აღწერა, შესაბამისი თანმიმდევრობით, ვადების მითითებით;
- ინფორმაცია ტექნოლოგიური ხაზების მოწყობის პერიოდში გამოყენებული ტექნიკისა და დანადგარების შესახებ;

- სამშენებლო ბანაკის ან/და სამშენებლო მოედნის შესახებ ინფორმაცია (ფართობი, shp ფაილები);
- ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოებისა და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- საწარმოში ნედლეულის მიღების სიხშირე, ნედლეულის მიღებისა და დასაწყობების პირობები, ნედლეულის დასაწყობების სქემა; მზა პროდუქციის დასაწყობების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- ტექნოლოგიური ხაზების მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე სასმელ-სამეურნეო და საწარმოო დანიშნულებით წყალმომარაგების შესახებ ინფორმაცია;
- სასმელ-სამეურნეო საწარმოს ტერიტორიაზე ჩამდინარე (საწარმოო, სანიაღვრე და სამეურნეო-ფეკალური) წყლების მართვის საკითხები;
- ინფორმაცია დასხურებული ხსნარის შემკრები ავზის შესახებ (ადგილმდებარეობა, ტევადობა და სხვა პარამეტრები).
- ტექნოლოგიური ხაზების მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა და ნუსხა „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 17 აგვისტოს N426 დადგენილებით დამტკიცებული ნარჩენების ნუსხის შესაბამისად განსაზღვრული კოდებისა და დასახელებების მითითებით;
- საწარმოს ფუნქციონირების ეტაპზე შესაძლო ავარიული სიტუაციების აღწერა და მათი მართვის საკითხი;
- დაგეგმილი საქმიანობის დროებითი შეჩერების შემთხვევაში დაგეგმილი გარემოსდაცვითი ღონისძიებებისა და შეწყვეტის შემთხვევაში, საქმიანობის დაწყებამდე არსებული გარემოს მდგომარეობის აღდგენის საშუალებების შესახებ ინფორმაცია;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;

4.1. გზშ-ის ანგარიშის გეოლოგიურ ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობის აღწერა: რელიეფი (გეომორფოლოგია); გეოლოგიური აგებულება; სეისმური პირობები; ჰიდროგეოლოგიური პირობები; საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები;
- საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში ჩატარებული დეტალური საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევები;
- საშიში გეოლოგიური პროცესების (არსებობის შემთხვევაში) შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა ტექნოლოგიური ხაზების მოწყობისა და ექსპლუატაციის პერიოდში, შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;

5. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე ტექნოლოგიური ხაზების მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, გაფრქვევის წყაროები, გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში და სხვა.
- ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი, სადაც ასახული უნდა იყოს: ატმოსფერული ჰაერის ფონური მდგომარეობა; ობიექტის ფუნქციონირებით გამოწვეული ზეგავლენა ატმოსფერული ჰაერის ხარისხზე, ასევე დადგენილი უნდა იყოს მავნე ნივთიერებათა გამოყოფის და გაფრქვევის წყაროები, ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების შემადგენლობა, მათი რაოდენობრივი მაჩვენებლები და გაფრქვევის სხვა პარამეტრები;
- საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა-გრაფიკი;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ადამიანის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ რისკებზე საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი კონკრეტული შემარბილებელი ღონისძიებები;
- კუმულაციური ზემოქმედება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები. კუმულაციური ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისთვის, მათ შორის ატმოსფერულ ჰაერზე, ხმაურზე, ნარჩენების გავრცელებაზე და სხვა (სრულყოფილად იქნეს შეფასებული მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე და სოციალურ გარემოზე);
- ზემოქმედება ნიადაგზე, მისი შესაძლო დაბინძურება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება ტექნოლოგიური ხაზების მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედების შეფასება ზედაპირულ და გრუნტის/მიწისქვეშა წყლებზე, ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ტექნოლოგიური ხაზების მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა;
- ტექნოლოგიური ხაზების მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი კონკრეტული შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა და გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებისათვის, შემცირებისა ან შერბილებისათვის გათვალისწინებული კონკრეტული ღონისძიებები;
- პროექტის თანახმად, დაგეგმილი საქმიანობა არ ითვალისწინებს სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე ზემოქმედებას, თუმცა სკოპინგის ანგარიშთან ერთად წარმოდგენილი shp ფაილების მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიის ნაწილი (1216 მ²) მდებარეობს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას

დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში. კერძოდ, ბოლნისი-დმანისის სატყეო უბნის კაზრეთის სატყეოს კვარტალ N39-ის N8,N9,N13,N15,N17,N19,N21 ლიტერებსა და კვარტალ N46-ის N4,N7,N8,N9,N10,N11 ლიტერებში. აღნიშნული საკითხი დაზუსტებული უნდა იქნეს გზშ-ის ანგარიშში. იმ შემთხვევაში, თუ საქმიანობა დაგეგმილია სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე, აღნიშნული საქმიანობა უნდა განხორციელდეს ტყის ფონდის მართვის უფლების მქონე ორგანოსთან შეთანხმების საფუძველზე და გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს შესაბამისი ინფორმაცია.

- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- გზშ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- შესაძლო ზემოქმედება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე; კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებსა და კულტურულ ფასეულობებზე პირდაპირი და არაპირდაპირი ზემოქმედების გამოვლენა, აღწერა და შედეგების შესწავლა უნდა განხორციელდეს და წარმოდგენილი უნდა იქნეს გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში. ასევე, მიზანშეწონილია გზშ-ის ანგარიშის მომზადების პროცესში ჩართული იყოს შესაბამისი კომპეტენციის სპეციალისტი (ისტორიკოსი / არქეოლოგი).

ვინაიდან პროექტით დაგეგმილი საქმიანობა ითვალისწინებს კვარციტული მადნებისა და ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გადამუშავების (გროვული გამოტუტვის მეთოდით ოქროს ამოკრეფა) საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებას, პროექტით დაგეგმილი ცვლილებების გათვალისწინებით, გზშ-ის ანგარიშში უნდა მოიცავდეს მოსალოდნელი ზემოქმედების განსაზღვრას გარემოს თითოეულ კომპონენტზე, ხოლო კარციტული მადნებისა და ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გადამუშავების (გროვული გამოტუტვის მეთოდით ოქროს ამოკრეფა) საწარმოს ექსპლუატაციის პირობებში შეტანილი ცვლილებები შედარებული უნდა იყოს 2009 წლის №14 და 2017 წლის №57 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნებით გათვალისწინებულ პირობებთან. იმ შემთხვევაში, თუ კომპანიას პროექტის მიხედვით დაგეგმილი ცვლილებების გათვალისწინებით სურს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების (21/09/2020 - ბრძანება N 2-836) (2009 წლის №14 და 2017 წლის №57 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნების) გაუქმება, გზშ-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იყოს განხილული ყველა ის საკითხი, რაც გათვალისწინებულია ზემოაღნიშნულ ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნებით.

გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით (21/09/2020 - ბრძანება N 2-836) განსაზღვრული პირობების შესრულების დეტალური ანალიზი.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად „კვარციტული მადნების გამოსატუტ მოედნებზე მოხდება ისეთი მადნების გადამუშავება, რომლიდანაც შესაძლებელია ოქროს ამოკრეფა

გამოტუტვის მეთოდით. აღნიშნული ეხება საყდრისისა და სხვა საბადოებზე მოპოვებულ კვარციტულ მადნებს, აგრეთვე ბექთაქარის საბადოზე მოპოვებული მადნის გადამუშავების შედეგად მიღებულ ოქროსშემცველ კუდებს. სხვა საბადოებიდან შემოტანილი მსგავსი ტიპის მადნების და აღნიშნული ოქროსშემცველი კუდების გადამუშავების შემთხვევაში, ტექნოლოგიური პროცესი შენარჩუნდება”, აღნიშნულის თანახმად, გზმ-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იქნეს წარმოდგენილი ინფორმაცია მადნის როგორც საყდრისის და ქექთაქარის, ასევე სხვა საბადოებიდან ტრანსპორტირების შესახებ ინფორმაცია, შესაბამისი სამომრავო მარშრუტის და ტრანსპორტირების გეგმა-გრაფიკის მითითებით, ასევე შესაბამისი სქემებით.

გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს საყდრისის საბადოზე მოპოვებული კვარციტულ მადნების, აგრეთვე ბექთაქარის საბადოზე მოპოვებული მადნის გადამუშავების შედეგად მიღებულ ოქროსშემცველ კუდების და სხვა საბადოებზე მოპოვებულ კვარციტული მადნების დასაწყობების შესახებ ინფორმაცია მოცულობების მითითებით და მათი (თითოეული ტიპის) საწარმოო/ტექნოლოგიურ პროცესში გამოყენების შესახებ დეტალური ინფორმაცია, რაოდენობების მითითებით;

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად „საჭირო იქნება ბარიტის კუდების გამოტუტვის მოედნის და აგლომერაციის ხაზის ტექნოლოგიური დანადგარის მდებარეობის ცვლილება და ამ გადაადგილებით გამოწვეული სხვა მცირე ინფრასტრუქტურის მოწყობა” გზმ-ის ანგარიშში დეტალურად (მათ შორის სქემატურად) იყოს მოცემული ბარიტის კუდების აგლომერაციის უბნისთვის გათვალისწინებული ინფრასტრუქტურისა და ბარიტის კუდების გამოტუტვის მოედნის მოწყობასთან დაკავშირებული საკითხები, ასევე სხვა მცირე ინფრასტრუქტურის მოწყობასთან დაკავშირებული საკითხები.

გზს-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იყოს განხილული კვარციტული მადნების - გროვების პერიოდული აღების, გადატანის და დასხურების უჯრედის მოწყობის საკითხები, ასევე განხილული უნდა იყოს სად მოხდება კვარციტული მადნების - გროვების გადატანა და დროებით განთავსება.

გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში შპს „RMG Gold“-ს მიერ წარმოდგენილ ბოლნისის მუნიციპალიტეტში, დაბა კაზრეთში, კვარციტული მადნებისა და ბარიტის მადნის გამდიდრების შედეგად მიღებული და დასაწყობებული ოქროსშემცველი კუდების გადამუშავების (გროვული გამოტუტვის მეთოდით ოქროს ამოკრეფა) საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების პროექტზე სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების,

მოსაპოვებელი/შესასწავლი ინფორმაციისა და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.